

Литвиненко Олена Дем'янівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету*

Петренко Владислав Андрійович

*студент
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету*

Литвиненко Елена Демьяновна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов, учета и аудита
Харьковский торгово-экономический институт
Киевского торгово-экономического университета*

Петренко Владислав Андреевич

*студент
Харьковский торгово-экономический институт
Киевского торгово-экономического университета*

Lytvynenko O.

*Candidate of Economics, Associate Professor
Department of Finance, Accounting and Auditing
Kharkov Trade and Economics Institute
of Kyiv National Trade and Economics University*

Petrenko V.

*student
Kharkov Trade and Economics Institute
of Kyiv National Trade and Economics University*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА З ОПЛАТИ ПРАЦІ

ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА РАСЧЕТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА

PECULIARITIES OF CARRING OUT OF INTERIOR AUDIT LABOR REMUNERATION OF ENTERPRISE

Анотація. У статті досліджено питання перевірки аудиторами розрахунків з оплати праці, розглянуто типові помилки й порушення, які можуть виникати при обліку праці та її оплати; визначено їх вплив на достовірність фінансової звітності.

Ключові слова: аудит, внутрішній аудит, облік, оплата праці, заробітна плата.

Аннотация. В статье исследован вопрос проверки аудитором расчетов по оплате труда, рассмотрены типичные ошибки и нарушения, которые могут появляться при учете труда и его оплаты; определено их влияние на достоверность финансовой отчетности.

Ключевые слова: аудит, внутренний аудит, учет, оплата труда, заработная плата.

Summary. *The questions of verification of calculations labor remuneration by the public accountants is examined in the article, typical errors and irregularities that may arise in accounting of labor and its remuneration are considered; their impact on the reliability of financial reporting has been determined.*

Key words: *audit, interior audit, account, labor remuneration, violation, wages.*

Сучасні процеси політичної і економічної перебудови України свідчать про те, що серед багатьох проблем, які потребують радикального вирішення є облік оплати праці. Оскільки розмір заробітної плати, своєчасність і повнота розрахунків позитивно впливає на якість праці найманих працівників, на ефективність діяльності підприємства та на суму витрат.

Проблемам організації обліку розрахунків з оплати праці та шляхів її вдосконалення присвячено праці вчених-економістів, зокрема: М. Г. Акулова, П. Й. Атамаса, М. Т. Білухи, Ю. А. Вериги, Є. С. Гордієнко, Т. М. Демченко, М. В. Кужельного, В. М. Мельник, М. Ф. Огійчук, В. В. Сопка, Н. М. Ткаченка, К. І. Швабій та ін. Але проблема адекватного застосування методики аудиторської перевірки розрахунків з оплати праці на українських підприємствах донині залишається актуальною.

Основними показниками обліку праці та її оплати є чисельність працюючих різних професій, їхня кваліфікація, витрати робочого часу в години-днях, кількість виготовленої продукції або обсяг виконаних робіт, розмір фонду оплати праці різним категоріям робітників за видами нарахувань, преміальні виплати, розмір сум, нарахованих і використаних на оплату відпусток.

Згідно Закону України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/95-ВР основою організації оплати праці є тарифна система оплати праці, яка використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників — залежно від їх кваліфікації та за рядами тарифної сітки.

Аудит розрахунків з оплати праці відіграє важливу роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту. Проводячи аудит на підприємстві, аудитор має розпочати роботу з вивчення організації й ефективності праці та її охорони, з правильного застосування та дотримання умов оплати праці, економічної обґрунтованості норм виробітку тощо. Для проведення аудиту розрахунків з оплати праці складається загальний план аудиту за формою, яка наведена в Національному нормативі аудиту № 9 [1].

Методом вибіркової перевірки аудитор аналізує правильність нарахування заробітної плати та інших виплат працівникам підприємства. Під час перевірки аудитор має встановити відповідність аналітичного обліку (особові рахунки (ф. № П-54, № П-54а), розрахунково-платіжні, розрахункові, платіжні відомості (ф. № П-49, № П-51, № П-53) даним синтетичного об-

ліку по рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці». При цьому необхідно порівняти залишок, який відображається в балансі по статті «Поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці» (рядок 580) на 1-е число з даними розрахунково-платіжної або розрахункової відомості, а суму заборгованості по розрахункових відомостях із сумами особових рахунків та з сумами платіжних відомостей, по яких заробітна плата виплачена працівникам.

Перевіряючи розрахунково-платіжні, платіжні відомості, аудитор повинен впевнитися, чи отримували певну суму грошей особи, вказані в платіжній відомості. Під час дослідження виплати заробітної плати за роботи за трудовими угодами аудитор має перевірити, чи дійсно виконувалася така робота. Крім того, дуже важливо перевірити правильність підрахунків підсумків до виплати на руки працівникам як по вертикалі, так і по горизонталі.

Аудитор повинен перевірити правильність розрахунку сум заробітної плати різним категоріям працівників та правильність віднесення цих сум на відповідні рахунки витрат. Аудитор повинен з'ясувати, чи не має у відомостях підставних осіб та приписок невиконаних обсягів, які підтверджуються актами приймання або закритими нарядами. Особливу увагу аудитор має звернути на витрачання коштів на оплату вантажно-розвантажувальних робіт, робіт з поточного або капітального ремонту, з'ясовуючи при цьому, які норми та розцінки застосовувалися за виконані роботи.

Після перевірки правильності нарахування заробітної плати іншим категоріям працівників аудитор повинен проаналізувати штатний розпис, вказані посадові оклади або відповідні розряди робітників допоміжного, підсобного виробництва, збуту та ін. Правильність внесення сум нарахованої заробітної плати іншим категоріям працівників аудитор перевіряє за журналами 5 і 5А.

Перевіряючи правильність нарахування додаткової заробітної плати за час відпустки аудитор перевіряє правильність відображення в обліку сум виплат за відпустку при створенні резерву та при відсутності резерву. При розгляді цього питання аудитор також повинен з'ясувати причини ненадання відпусток працівникам, особливо матеріально відповідальним особам [2].

При дослідженні правильності виплат допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та по вагітності і пологах аудитор перевіряє наявність лікар-

няних листків, оформлення їх підписами і печаткою, правильність встановлення стажу роботи, відповідного розміру і розрахунку допомоги.

При дослідженні документів по нарахуванню основної, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат важливо встановити своєчасність та правильність утримань із заробітної плати сум єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податку з доходів фізичних осіб.

Якщо підприємство сплачує працівникам дивіденди, аудитор повинен перевірити правильність ведення обліку з нарахування і виплати дивідендів та з'ясувати, чи не утримало помилково підприємство податок з доходів фізичних осіб з сум нарахованих дивідендів.

У тісному взаємному зв'язку з оплатою праці знаходяться нарахування на фактичні витрати на оплату

праці, які включають витрати на виплату основної, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі. Аудитор встановлює правильність обов'язкових нарахувань за встановленими законодавством нормами.

Таким чином, аудит оплати праці має важливе значення як для бухгалтерів, так і для керівника підприємства. Отже пошук правопорушень і подальше усунення недоліків в роботі бухгалтерів може запобігти появи більш складних проблем в обліку, які можуть призвести до штрафних санкцій, а іноді і до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Впровадження пропозицій аудитора вдосконалив як матеріальне стимулювання, так і трудові відносини в колективі.

Література

1. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика: навч. посібник / Огійчук М. Ф., Новіков І. Т., Рагуліна І. І. — К.: Алерта, 2010. — 584 с.
2. Хлинїна Н. Б. Аудит розрахунків з оплати праці та типові порушення, виявленні при його проведенні [Електронний ресурс] // Економіка. Управління. Інновації. — 2013. — № 1. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_30.pdf.